

WYBRANE ASPEKTY REGULACJI POLSKIEGO RYNKU TELEKOMUNIKACYJNEGO

1. Istota rynku telekomunikacyjnego i jego regulacji

W literaturze istnieje wiele definicji rynku¹. Choć są zróżnicowane, to sprowadzają się w większości do uogólnienia, że „rynek to proces wymiany zachodzący między sprzedającymi a kupującymi”². Analizę rynku można przeprowadzić z podmiotowego punktu widzenia. Zatem podmiotami rynku mogą być dostawcy (sprzedający) jak również odbiorcy towarów i usług (kupujący), między którymi zachodzi proces wymiany produktów i usług na pieniądze. W roli podmiotów rynkowych mogą znaleźć się: gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa produkcji materialnej i usługowe, banki i inne instytucje finansowe oraz podatkowe, administracja państwowa i samorządowa oraz państwo.

W aspekcie przedmiotowym rynek można analizować jako dynamiczny układ powiązań pomiędzy trzema głównymi jego elementami: podażą, popytem i ceną. Wszystkie te elementy pozostają we wzajemnej zależności.

Pod pojęciem rynku telekomunikacyjnego można rozumieć „...ogół stosunków zachodzących pomiędzy podażą a popytem na usługi telekomunikacyjne”³. Do podmiotów rynku usług telekomunikacyjnych należą regulacyjne instytucje państwowe, operatorzy sieci i usług telekomunikacyjnych oraz ich klienci. W ramach analizy przedmiotowej tego rynku rozpatrywane są podaż, popyt i ceny usług łączności elektronicznej. W tej analizie wyróżnić można następujące rynki cząstkowe: rynek usług telefonii stacjonarnej, rynek usług telefonii komórkowej, rynek usług teleinformatycznych, rynek usług radiodifuzyjnych.

W dodatkowym, przestrzennym aspekcie postrzegania, rynek telekomunikacyjny obejmuje obszar, na którym istnieje infrastruktura telekomunikacyjna. Obszar ten można dzielić, wyróżniając w ten sposób cząstkowe rynki usług telekomunikacyjnych. Są to: telekomunikacyjny rynek lokalny, telekomunikacyjny rynek krajowy, telekomunikacyjny rynek międzynarodowy, telekomunikacyjny rynek globalny.

Ze względu na stopień konkurencji rynek może mieć formę konkurencji doskonałej, konkurencji monopolistycznej, oligopolu i czystego monopolu. Cechy wymienionych rodzajów struktur rynkowych przedstawiono w tab. poniżej.

¹ Rynek jest przedmiotem szerokiego opisu m.in. w: L. Pałasz, *Organizacja i analiza rynku*, Instytut Gospodarki i Rynku, Szczecin 2006; H. Mruk, *Analiza rynku*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2003; W. Wrzosek, *Funkcjonowanie rynku*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2002.

² H. Mruk, *Analiza rynku*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2003, s. 11.

³ M. Czaplewski, W. Maziarz, I. Windekilde, *Marketing usług telekomunikacyjnych*, Economicus, Szczecin 2007, s. 20.

Tabela 1. Charakterystyka czterech rodzajów struktur rynku

	LICZBA FIRM	SWOBODA WEJŚCIA	RODZAJ PRODUKTU	PRZYKŁAD
DOSKONAŁA KONKURENCJA	wiele	bardzo łatwa	homogeniczny	pszenica, układy scalone, złoto
CZYSTY MONOPOL	jedna	zablokowana	jeden produkt	przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, usługi pocztowe
KONKURENCJA MONOPOLISTYCZNA	wiele	względnie łatwa	zróżnicowanie produktu	długopisy, książki
OLIGOPOL	kilka	trudna	albo standaryzowane albo zróżnicowane	stal, żarówki, przetwory zbożowe, samochody

Źródło: D.R. Kamerschen, R.B. McKenzie, C. Nardinelli, *Ekonomia*, Wydawnictwo Bernardinum Pelplin, Gdańsk 1993, s. 564.

Z rynkiem usług telekomunikacyjnych związane jest m.in. pojęcie monopolu naturalnego. Początkowo uważano, że infrastrukturalne sektory gospodarki, w tym również telekomunikacja mogą działać efektywnie jedynie w warunkach monopolu naturalnych. Monopol naturalny jest taką gałęzią gospodarki, w której długookresowe koszty przeciętne i krańcowe spadają wraz ze wzrostem produkcji, co prowadzi do zdominowania produkcji przez pojedynczą firmę. Przykładem monopolu naturalnego były przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, takie jak energetyka, sieć telefoniczna, wodociągi.

Przegląd literatury dotyczącej regulacji dowodzi, że termin regulacja jest stosowany w wielu obszarach różnych dyscyplin naukowych, niejednokrotnie bardzo różniących się, jak np. automatyka czy genetyka. Przedstawiciele nauk przyrodniczych, technicznych i społecznych nie są zgodni co do jednoznacznej definicji tego pojęcia. Interesującą definicją terminu dla procesów gospodarczych jest definicja typowa dla teorii automatyki i robotyki, mianowicie „...regulacja polega na zapewnieniu takiego działania układu, że wszelkie odchylenia stanu wyjścia układu od jego wartości zadanej, czyli normy, zostają wyrównane. Regulacja odbywa się w układzie regulacji, który składa się z dwóch części: układu regulowanego i regulatora”⁴. Przenosząc tak zdefiniowane pojęcie regulacji na grunt procesów gospodarczych, w systemie regulacyjnym wyróżnia się:

- układ regulujący, czyli regulator traktowany jako zbiór podmiotów podejmujących decyzje dotyczące regulacji i/lub wpływających na układ regulowany, tworzy go państwo oddziałujące poprzez odpowiednie narzędzia na podmioty gospodarcze (przedsiębiorców i konsumentów) w celu uzyskania pożądanego zachowań, które bywają także determinowane przez działania innych przedsiębiorców i konsumentów,
- instrumenty regulacji, tj. środki oddziaływania na układ regulowany przez układ regulujący,
- układ regulowany, czyli zbiór podmiotów, na które za pomocą środków regulacyjnych wpływa układ regulujący (zbiór podmiotów rynkowych będących adresatami regulacji)

⁴ M. Gorynia, B. Jankowska, *Klasyfikacja międzynarodowa konkurencyjność i internalizacja przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa 2008, s. 19.

Regulacja w sektorze telekomunikacji polega więc na kontroli i oddziaływaniu na rynek telekomunikacyjny, w celu zapewnienia nowocześniejszych i tańszych usług łączności elektronicznej poprzez wzmacnianie i rozwój konkurencji.

Celem niniejszego opracowania jest potwierdzenie tezy o znaczącym wpływie działań regulatora na wzrost poziomu konkurencji w poszczególnych segmentach rynku telekomunikacyjnego, tj. na rynku telefonii stacjonarnej, rynku telefonii mobilnej, a także w zakresie dostępu do Internetu.

2. Powołanie i ewolucja kompetencji regulatora polskiego rynku łączności elektronicznej w kontekście uwarunkowań prawnych

Demonopolizacja sektora telekomunikacyjnego była uzasadniona m.in. przez nowe odkrycia w zakresie techniczno-technologicznym. Dzięki nim okazało się, że dotychczasowa sieć telekomunikacyjna stanowiąca infrastrukturalną podstawę świadczenia usług telekomunikacyjnych nie jest warunkiem koniecznym działalności innych operatorów. Pojawiły się możliwości oferowania usług połączeniowych z pominięciem dotychczasowej infrastruktury sieciowej, np. poprzez sieci GSM lub telewizję kablową. Proces wprowadzania konkurencji dla operatorów narodowych odbywał się pod ochroną właściwych organów regulacyjnych (regulatorów).

Rozdzielenie funkcji regulacyjnych i operatorskich stało się celem działań Komisji Europejskiej po przyjęciu postanowień UE ujętych w zielonej księdze z 1987 r. Wyraźnym bodźcem do utworzenia niezależnego organu regulacji polskiej telekomunikacji była dyrektywa Unii Europejskiej 97/33/WE, która zakładała powołanie w każdym kraju członkowskim takiego organu. Skutkiem tej dyrektywy w polskich działaniach legislacyjnych była ustawa z dnia 21 lipca 2000 r. – Prawo telekomunikacyjne⁵. Był to akt prawny, który powołał nowy organ regulacyjny – Urząd Regulacji Telekomunikacji (URT). Urząd ten otrzymał szerokie uprawnienia nadzorcze, kontrolne i władcze w stosunku do uczestników rynku (np. zasady ustalania cen usług telekomunikacyjnych, kształtowanie warunków współpracy pomiędzy operatorami). URT został przekształcony w kwietniu 2002 roku w Urząd Regulacji Telekomunikacji i Poczty (URTIP), na mocy ustawy z dn. 1 marca 2002 roku o zmianie w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych⁶.

W krajach Unii Europejskiej w dniu 25 lipca 2003 r. weszły w życie przepisy zmieniające regulację rynku telekomunikacyjnego. Przyjęcie tych przepisów do polskiego prawa nastąpiło przez dwie nowelizacje Prawa telekomunikacyjnego⁷, tzn. ustawę z dnia 22 maja 2003 r. oraz 16 lipca 2004 r. W celu zapewnienia powszechnej, tańszej i szybszej łączności telekomunikacyjnej wprowadzono m.in. sprawniejszą regulację i szerszą konsultację regulatora w zakresie projektów rozwiązań mających istotny wpływ na rynek telekomunikacyjny (np. współkorzystania z infrastruktury telekomunikacyjnej, przenoszenia numerów czy ochrony konsumenta, w tym także przejrzystości taryf oraz warunków rozstrzygania sporów). Natomiast do postanowień dotyczących kwestii regulacji w ramach ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne należą: odejście od sztywnej regulacji rynku telekomunikacyjnego i przejście do regulacji uwzględniającej rzeczywiste warunki i potrzeby rynkowe (wprowadzanie mechanizmu regulacyjnego tam, gdzie prawo konkurencji jest niewystarczające) oraz wiele nowych możliwości i zadań dla regulatora (administracyjne nakładanie obowiązków, procedura regulacji *ex ante*, postępowanie konsultacyjne, konsolidacyjne i mediacyjne, analiza konkurencji na osiemnastu rynkach telekomunikacyjnych). Działania

⁵ Dz. U. Nr 73, poz. 852 z późn. zm.

⁶ Dz. U. Nr 25, poz. 253.

⁷ Dz. U. Nr 113, poz. 1070; Dz. U. Nr 171, poz. 1800 z późn. zm.

regulatora mają wzmacniać konkurencję w zakresie dostarczania sieci telekomunikacyjnych i wspierać rozwój rynku wewnętrznego w sektorze telekomunikacji i co za tym idzie zapewnić użytkownikom maksymalne korzyści w zakresie szerokiej oferty usług, ceny oraz jakości usług telekomunikacyjnych. Kolejne nowelizacje Prawa telekomunikacyjnego wzmocniły decyzyjną i kontrolną rolę organu regulacji.

Od 14 stycznia 2006 r. rolę regulatora pełni Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (UKE). Urząd ten został powołany (w miejsce zlikwidowanego URTiP) na mocy ustawy z dnia 29 grudnia 2005 r. o przekształceniach i zmianach w podziale zadań i kompetencji organów państwowych właściwych w sprawach łączności, radiofonii i telewizji⁸.

Obecnie w Polsce uprawnienia regulacyjne w zakresie rynku telekomunikacyjnego posiada więc UKE⁹, a także Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji (MAC)¹⁰. MAC (jak również utworzone z tą samą datą Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej¹¹) powstało w miejsce zlikwidowanego Ministerstwa Infrastruktury, które jako poprzednie obejmowało dział łączności elektronicznej. Resort powstał na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji¹². Zadaniem MAC jest uczestniczenie w tworzeniu polityki telekomunikacyjnej w zakresie ekonomicznym, w tym realizacja warunków dotyczących społeczeństwa informacyjnego. W zakresie działań tego resortu jest zatem opracowywanie założeń i programów polityki związanej z telekomunikacją oraz regulacje prawne dotyczące funkcjonowania rynku telekomunikacyjnego.

UKE jest organem regulacyjnym, który podlega MAC. Zadaniem Prezesa UKE jest realizacja polityki MAC, a w tym osiągnięcie celów określonych m.in. w ustawie Prawo telekomunikacyjne z dnia 16 lipca 2004 r., która była wielokrotnie nowelizowana. Do celów tych należą¹³:

1. Wzmacnianie konkurencji w zakresie dostarczania sieci telekomunikacyjnych, udogodnień towarzyszących lub świadczenia usług telekomunikacyjnych (zapewnienie użytkownikom, także użytkownikom niepełnosprawnym, osiągania maksymalnych korzyści w zakresie cen oraz różnorodności usług, zapobieganie zniekształceniu lub ograniczaniu konkurencji na rynku telekomunikacyjnym, efektywne inwestowanie w dziedzinie infrastruktury oraz promocję technologii innowacyjnych, wspieranie skutecznego wykorzystania oraz zarządzania częstotliwościami i numeracją).
2. Wzmacnianie rozwoju rynku wewnętrznego (usuwanie istniejących barier rynkowych w zakresie działalności telekomunikacyjnej, wspieranie tworzenia i rozwoju transeuropejskich sieci oraz interoperacyjności usług ogólnoeuropejskich, zapewnienie równego traktowania tzn. niedyskryminacji w traktowaniu przedsiębiorców telekomunikacyjnych,

⁸ Dz. U. Nr 267, poz. 2258 z późn. zm.

⁹ Funkcje regulatora rynku telekomunikacyjnego zostały opisane m.in. w: P. Ładny, *Regulacja rynku telekomunikacyjnego*, (w:) H. Babis (red.), *Rynek usług telekomunikacyjnych*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2011, s. 213 – 253; S. Piątek (red.), *Regulacja rynków telekomunikacyjnych*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007; P. Szkudlarek, *Państwo w procesie rozwoju rynku usług telekomunikacyjnych w Polsce*, (w:) G. Wolska (red.), *Współczesne problemy ekonomiczne. Polityka państwa a proces globalizacji*, Studia Ekonomiczne nr 139/13, Zeszyty Naukowe Wydziałowe, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2013, s. 268 – 275; P. Szkudlarek, *Regulacja na rzecz konkurencji na rynku usług telekomunikacyjnych*, (w:) D. Kopycińska (red.), *Regulacyjna rola państwa we współczesnej gospodarce*, Print Grup, Szczecin 2006, s. 286 – 296; P. Szkudlarek, *Regulacyjna funkcja państwa na rynku usług telekomunikacyjnych w Polsce*, (w:) D. Kopycińska (red.), *Zakres i formy interwencjonizmu państwowego we współczesnych systemach gospodarczych*, Print Grup, Szczecin 2006, s. 274 – 283; strony internetowe: <http://www.uke.gov.pl/informacje-ogolne-1068> [dostęp 10-III-2015] <http://www.uke.gov.pl/kompetencje-uke-972> [dostęp 10-III-2015] <https://mac.gov.pl/co-robimy> [dostęp 10-III-2015]

¹¹ Ministerstwo to zostało później włączone do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i w ten sposób 27 listopada 2013 r. powstało istniejące obecnie Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (Dz. U. 2013 poz. 1390).

¹² Dz. U. nr 250 poz. 1501.

¹³ Ustawa z dn. 16 lipca 2004 r. - Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. Nr 171, poz. 1800).

- współpraca z innymi organami regulacyjnymi państw członkowskich i Komisją Europejską w celu spójnego wdrażania i stosowania przepisów).
3. Wspieranie interesów obywateli Unii Europejskiej (zapewnienie wszystkim obywatelom dostępu do usługi powszechnej, zapewnienie ochrony konsumentom w ich relacjach z przedsiębiorcą telekomunikacyjnym, w szczególności ustanawiając proste i niedrogie procedury rozwiązywania sporów przed organem niezależnym od stron występujących w danym sporze, przyczynianie się do zapewnienia wysokiego poziomu ochrony danych osobowych, udostępnianie informacji dotyczących ustanawiania cen i warunków użytkowania publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych, identyfikacja potrzeb określonych grup społecznych, w szczególności użytkowników niepełnosprawnych, zapewnienie integralności i bezpieczeństwa publicznej sieci telekomunikacyjnej).
 4. Wdrożenie polityki w zakresie promowania różnorodności kulturowej i językowej, jak również pluralizmu mediów.
 5. Zapewnienie neutralności technologicznej przyjmowanych norm prawnych.

Poza tymi celami Prezes UKE wyznacza także strategie działania na najbliższe okresy czasu, które publikowane są w tzw. strategiach regulacyjnych. W strategii regulacyjnej do roku 2015 jako główne cele Prezes UKE wskazał¹⁴: wprowadzenie narzędzi stymulujących przedsiębiorców telekomunikacyjnych do inwestowania w infrastrukturę w oparciu o nowoczesne technologie, stymulowanie wzrostu konkurencji na rynku telekomunikacyjnym, wzmocnienie pozycji konsumenta i zapewnienie wymaganego poziomu jakości usług, zwiększenie dostępu do usług poprzez efektywne zarządzanie widmem, zapewnienie skutecznego otwarcia rynku pocztowego na konkurencję, zwiększenie efektywności działań UKE.

W Prawie telekomunikacyjnym przypisano Prezesowi UKE szereg kompetencji umożliwiających skuteczną regulację rynków telekomunikacyjnych i osiągnięcie założonych celów. Do ważniejszych kompetencji należą¹⁵:

- a) analiza i ocena funkcjonowania rynków,
- b) identyfikacja przedsiębiorców telekomunikacyjnych o znaczącej pozycji rynkowej,
- c) nakładanie obowiązków regulacyjnych na przedsiębiorstwa telekomunikacyjne, np.: prowadzenie rachunkowości regulacyjnej i kalkulacji kosztów, dostęp do infrastruktury telekomunikacyjnej, obowiązek przedkładania planów taryfowych do zatwierdzenia,
- d) rozstrzyganie sporów między przedsiębiorstwami telekomunikacyjnymi,
- e) prowadzenie postępowań konsultacyjnych i konsolidacyjnych,
- f) zarządzanie zasobami częstotliwości, numeracji oraz zasobami orbitalnymi,
- g) współpraca z KE oraz organizacjami regulacyjnymi innych państw,
- h) publikowanie rocznego raportu o stanie rynku telekomunikacyjnego.

Kompetencją o szczególnym znaczeniu jest regulacja *ex ante*, w wyniku której na podmioty posiadające pozycję dominującą i znaczącą siłę rynkową (mogące ograniczać konkurencję w sektorze łączności elektronicznej) z góry nakładane są określone obowiązki, przeciwdziałające nadużywaniu pozycji rynkowej¹⁶.

W literaturze przedmiotu zwraca się również uwagę na konieczność niezależności regulatora rynku telekomunikacyjnego w trzech aspektach¹⁷. Regulator powinien być niezależny od władz politycznych (niezależność polityczna), regulowanych firm (oraz innych

¹⁴ *Strategia regulacyjna do roku 2015*, Prezes Urzędu Komunikacji elektronicznej, Warszawa listopad 2012.

¹⁵ J. Łobudzka, *Kompetencje Prezesa URTiP*, Prawo i Ekonomia w Telekomunikacji, 7-8/2004, s.28.

¹⁶ Regulacja *ex ante* została szerzej opisana w: A. Streżyńska, *Pozycja znacząca operatora na rynku telekomunikacyjnym – instrumenty regulacji*, (w:) M. Kulesza, A. Szpor, *Regulacja rynku telekomunikacyjnego. Stwierdzanie znaczącej pozycji rynkowej operatorów – problemy proceduralne*, Liber, Warszawa 2005, s. 27 – 33.

¹⁷ M. Raczyński, *Znaczenie niezależności regulatora dla efektywnego funkcjonowania rynku telekomunikacyjnego*, (w:) D. Kopycińska (red.), *Zakres i formy interwencjonizmu państwowego we współczesnych systemach gospodarczych*, Print Group, Szczecin 2006, s. 94 - 104.

prywatnych grup interesu), a także posiadać niezależność organizacyjną, która jest niezbędna dla zachowania dwóch poprzednich.

3. Wybrane aktywności krajowego regulatora rynku telekomunikacyjnego

Wysoką dynamikę działań regulatora można obserwować od 2006 r. Nastąpiły one po znaczącym rozszerzeniu możliwości regulatora i polegały na wydaniu wielu decyzji regulacyjnych związanych z analizą rynków właściwych, wyznaczeniem operatorów telekomunikacyjnych o znaczącej pozycji rynkowej, zatwierdzeniem ofert ramowych i rozstrzygnięciem sporów międzyoperatorskich. Regulacje te wynikały również ze zmian prawa europejskiego. Najwięcej decyzji dotyczyło Telekomunikacji Polskiej SA, która jako operator zasiedziały posiadała największą pozycję na rynku. W wyniku tych działań poziom konkurencji mierzony wskaźnikami koncentracji rynku w tym wskaźnikiem Herfindahla-Hirschmana (CR_k oraz HHI) uległ znacznej poprawie (tab. 2)¹⁸.

Tabela 2. Wartości wskaźników koncentracji rynku w 2004 r oraz w 2013 r.

Rok	Telefonia stacjonarna		Telefonia ruchoma	Dostęp do Internetu
	telefoniczne połączenia lokalne	telefoniczne połączenia międzystrefowe, międzynarodowe i na komórkę		
2004	konkurencja monopolistyczna $CR_3 = 96\%$ $HHI = 8474$	konkurencja monopolistyczna MS ^a MN ^b $CR_3 = 94\%$ $CR_3 = 92\%$ $HHI = 6481$ $HHI = 5613$	oligopol $CR_3 = 100\%$ $HHI = 3368$	konkurencja monopolistyczna $CR_4 = 82\%$ $HHI = 4536$
2013	konkurencja monopolistyczna ^c $CR_3 = 77,5\%$ $HHI = 3060$		oligopol $CR_3 = 84\%$ $HHI = 2371$	konkurencja monopolistyczna $CR_4 = 50\%$ $HHI = 691$

^a MS – połączenia międzystrefowe.

^b MN – połączenia międzynarodowe.

^c W raporcie UKE za rok 2013 nie uwzględniono wcześniej przyjętego podziału rynku telefonii stacjonarnej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: P. Szkudlarek, *Demonopolizacja rynku usług telekomunikacyjnych w Polsce*, (w:) Cz. Sułkowski (red.), *Rozwój i funkcjonowanie gospodarki*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 445, Prace Katedry Makroekonomii nr 12, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2007, s. 158; B. Ciesielski, *Wpływ integracji z Unią Europejską na rozwój konkurencji w polskim sektorze usług telekomunikacyjnych*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania POU, Nr 3 (53), Wydawnictwo PRET SA, Warszawa 2011, s. 32 – 40, obliczenia własne w oparciu o raport UKE za rok 2013.

Utrudnieniem rozwoju konkurencji w usługach telekomunikacyjnych był dostęp do istniejącej pętli lokalnej Telekomunikacji Polskiej SA oraz operatorów komórkowych. Skuteczne i szybkie uregulowanie kwestii pętli lokalnej przez Prezesa UKE stanowiło klucz

¹⁸ Analiza rozwoju konkurencji w konkretnych segmentach rynku łączności elektronicznej została zawarta m.in. w: P. Kaczmarczyk, *Dynamika i stan rynku telefonii stacjonarnej w Polsce*, Zeszyty Naukowe PWSZ w Płocku, Nauki Ekonomiczne, tom XVIII, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, Płock 2013, s. 54 – 69; P. Kaczmarczyk, *Dynamika ilościowa polskiego rynku telekomunikacyjnego w segmencie dostępu do Internetu w latach 2002 – 2012*, (w:) Przedsiębiorstwa, banki i regiony w gospodarce, redakcja naukowa J. Grzywacz i S. Kowalski, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, Płock 2014, s. 211 – 222.

do rozwoju konkurencji na rynku usług transmisji danych, zarówno usług operatorskich, jak i usług dla końcowego klienta. Decyzje Prezesa UKE w tym aspekcie polegały na wprowadzeniu obowiązku przedstawiania przez TP SA oferty ramowej. Oferta ramowa Telekomunikacji Polskiej SA określająca ramowe warunki umów o dostępie do lokalnej pętli abonenckiej i związanych z nim udogodnień, w zakresie dostępu pełnego i współdzielonego została (po uprzednim zatwierdzeniu 28 listopada 2008 r.) zmieniona w dniu 29 maja 2009 r. przez Prezesa UKE. Odrzucono wniosek TP dotyczący wprowadzenia opłat za usługi na bazie kosztów, a także nie wprowadzono modelu przejść międzyoperatorskich (zapropozowanego w rozszerzonej formie przez TP).

Ważną decyzją Prezesa UKE w dniu 7 listopada 2006 r. było nałożenie na TP SA obowiązku świadczenia usługi powszechnej do dnia 8 maja 2011 r. Pierwsza decyzja w tej sprawie była wydana 5 maja 2006 r. i polegała na wyznaczeniu TP SA do świadczenia usługi przez okres sześciu miesięcy. Ustalono również wartości wskaźników dostępności i jakości świadczenia usługi powszechnej.

Inne decyzje Prezesa UKE dotyczyły m.in.: stworzenia narzędzi do efektywnego wdrażania regulacji kosztowych (modele: kalkulacji kosztów hurtowej dzierżawy łączy oraz kalkulacji kosztów szerokopasmowej transmisji danych), sukcesywnego obniżania stawek rozliczeń za zakańczanie połączeń w sieciach operatorów telefonii komórkowej (MTR), wprowadzenia możliwości bezpłatnego i szybkiego przeniesienia numeru telefonu do innej sieci.

Podsumowanie

Powołanie niezależnego regulatora polskiego rynku telekomunikacyjnego było konieczne ze względu na akcesję Polski do Unii Europejskiej. Wejście Polski do struktur unijnych wiązało się (obok demonopolizacji i liberalizacji) z utworzeniem regulatora w sektorze telekomunikacji, którego zadaniem miała być kontrola rynku telekomunikacyjnego zgodnie z postanowieniami unijnymi.

Dzięki kolejnym rozszerzeniom kompetencji polskiego regulatora, jego działania stały się bardziej dynamiczne od 2006 r. Jest to zauważalne w liczbie podjętych decyzji regulacyjnych. Dotyczyły one obowiązku przedstawiania przez TP SA oferty ramowej, nałożenia na TP SA obowiązku świadczenia usługi powszechnej, wdrożenia modeli kalkulacji kosztów hurtowej dzierżawy łączy oraz kalkulacji kosztów szerokopasmowej transmisji danych, obniżania stawek rozliczeń za zakańczanie połączeń w sieciach operatorów telefonii komórkowej (MTR), wprowadzenia możliwości bezpłatnego i szybkiego przeniesienia numeru telefonu do innej sieci.

Proces rozwoju polskiego rynku telekomunikacyjnego pod kontrolą regulatora skutkował znaczącym wzrostem poziomu konkurencji w poszczególnych segmentach rynku. Świadczą o tym obliczone dla danych z 2013 r. wartości wskaźników koncentracji rynku (włączając wskaźnik Herfindahla-Hirschmana), które okazały się istotnie niższe od wartości tych wskaźników z 2004 r.

Bibliografia

1. Czaplewski M., Maziarz W., Windekilde I., *Marketing usług telekomunikacyjnych*, Economics, Szczecin 2007.
2. Gorynia M., Jankowska B., *Klasy a międzynarodowa konkurencyjność i internalizacja przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa 2008.
3. Kaczmarczyk P., *Dynamika ilościowa polskiego rynku telekomunikacyjnego w segmencie dostępu do Internetu w latach 2002 – 2012*, (w:) Przedsiębiorstwa, banki i regiony w gospodarce, redakcja naukowa J. Grzywacz i S. Kowalski, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, Płock 2014.
4. Kamerschen D.R., McKenzie R.B., Nardinelli C., *Ekonomia*, Wydawnictwo Bernardinum Pelpin, Gdańsk 1993.

5. Kulesza M., Szpor A., *Regulacja rynku telekomunikacyjnego. Stwierdzenie znaczącej pozycji rynkowej operatorów – problemy proceduralne*, Liber, Warszawa 2005.
6. Ładny P., *Regulacja rynku telekomunikacyjnego*, (w:) Rynek usług telekomunikacyjnych, pod red. Babisa H., Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2011.
7. Mruk H., *Analiza rynku*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2003.
8. Pałasz L., *Organizacja i analiza rynku*, Instytut Gospodarki i Rynku, Szczecin 2006.
9. Piątek S. (red.), *Regulacja rynków telekomunikacyjnych*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007.
10. Raczyński M., *Znaczenie niezależności regulatora dla efektywnego funkcjonowania rynku telekomunikacyjnego*, (w:) Zakres i formy interwencjonizmu państwowego we współczesnych systemach gospodarczych, pod red. Kopycińskiej D., Print Group, Szczecin 2006.
11. Szkudlarek P., *Regulacja na rzecz konkurencji na rynku usług telekomunikacyjnych*, (w:) Regulacyjna rola państwa we współczesnej gospodarce, pod red. Kopycińskiej D., Print Grup, Szczecin 2006.
12. Szkudlarek P., *Regulacyjna funkcja państwa we współczesnej gospodarce*, (w:) Zakres i formy interwencjonizmu państwowego we współczesnych systemach gospodarczych, pod red. Kopycińskiej D., Print Group, Szczecin 2006.
13. Wrzosek W., *Funkcjonowanie rynku*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2002.

Czasopisma, raporty, biuletyny

1. Ciesielski B., *Wpływ integracji z Unią Europejską na rozwój konkurencji w polskim sektorze usług telekomunikacyjnych*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania POU, Nr 3 (53), Wydawnictwo PRET SA, Warszawa 2011.
2. Kaczmarczyk P., *Dynamika i stan rynku telefonii stacjonarnej w Polsce*, Zeszyty Naukowe PWSZ w Płocku, Nauki Ekonomiczne, tom XVIII, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, Płock 2013.
3. Łobudzka J., *Kompetencje Prezesa URTiP*, Prawo i Ekonomia w Telekomunikacji, 7-8/2004.
4. Szkudlarek P., *Demonopolizacja rynku usług telekomunikacyjnych w Polsce*, (w:) Cz. Sułkowski (red.), *Rozwój i funkcjonowanie gospodarki*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 445, Prace Katedry Makroekonomii nr 12, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2007.
5. Szkudlarek P., *Państwo w procesie rozwoju rynku usług telekomunikacyjnych w Polsce*, (w:) Wolska G. (red.), *Współczesne problemy ekonomiczne. Polityka państwa a proces globalizacji*, Studia Ekonomiczne nr 139/13, Zeszyty Naukowe Wydziałowe, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2013.
6. *Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2013 roku*, Urząd Komunikacji Elektronicznej, Departament Strategii i Analiz Rynku Telekomunikacyjnego, Warszawa, czerwiec 2014.
7. *Strategia regulacyjna do roku 2015*, Prezes Urzędu Komunikacji elektronicznej, Warszawa listopad 2012.

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 21 lipca 2000 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. Nr 73, poz. 852 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 1 marca 2002 r. o zmianie w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych (Dz. U. Nr 25, poz. 253).
3. Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o zmianie ustawy – Prawo telekomunikacyjne oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 113, poz. 1070).
4. Ustawa z dn. 16 lipca 2004 r. - Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. Nr 171, poz. 1800 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 29 grudnia 2005 r. o przekształceniach i zmianach w podziale zadań i kompetencji organów państwowych właściwych w sprawach łączności, radiofonii i telewizji (Dz. U. Nr 267, poz. 2258 z późn. zm.).

6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji (Dz. U. Nr 250, poz. 1501).
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz zniesienia Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (Dz. U. 2013 poz. 1390).

Strony internetowe

1. <http://www.uke.gov.pl/informacje-ogolne-1068> [dostęp 10-III-2015]
2. <http://www.uke.gov.pl/kompetencje-uke-972> [dostęp 10-III-2015]
3. <https://mac.gov.pl/co-robimy> [dostęp 10-III-2015]

SELECTED ASPECTS OF POLISH TELECOM MARKET REGULATION

Summary

In this article was presented the essence of telecom market and its regulation. There was presented legislative history relating to establishment and competence evolution of the regulator of the polish telecom market. There was confirmed the thesis that the regulator activity had an influence on increase of the competition level in individual telecom market segments (fixed network telephony market, mobile telephony market, Internet access). This thesis confirmation was based on described cases of the Office of Electronic Communications activity and analyses of the market concentration indicators, which include Herfindahl-Hirschman's indicator.

Key words: telecom market, market regulator, demonopolisation, liberalisation, Ministry of Administration and Digitalization, Office of Electronic Communications, mobile telephony market, Internet access, fixed network telephony market.